

po načelih starega modrijana Biánta, ki je trdil: „Omnia mea mecum porto.“ (Vse, kar imam, nosim s seboj.) Za vse zveske ima en sam ovitek.“ — Dr. Krek je ostal res do zadnjih dni zvest samemu sebi. Srečamo se tudi s Francetom Levstikom, ki razsaja in stresa jezo nad dijaki v licealni knjižnici, vidimo kateheta in pisatelja Marna, ki mu je Koseski največji pesnik pod slovenskim solncem. Dijak Ivan nas pelje nadalje pred mrtvaški oder Jurčičev in njegove rojstni

dom na Muljavo, kjer zagledamo Gregorčiča, ki je bil vprav tisti čas slavljén in češčen, kakor noben slovenski pesnik ne pred njim, ne za njim. — Še to in ono zanimivost iz našega kulturnega razvoja prinašajo „Vzori in boji,“ marsikako tragikomedijo iz dijaškega življenja, bridko in veselo zgodbo, gladko in živahno pripovedano, in kdor bo čital knjigo, bo prepričan, da je Debevec dosegel z njo, kar je bil tih in srčen ideal njegovega Ivana: Postal je slovenski pisatelj. F. Golar.

LISTEK.

La bible nationale des Flandres. Šele posmrtno slavo je dosegel belgijski pisatelj Charles de Coster, 1821—1879. Poleg „Les Légendes flamandes“ sluje osobito njegova mojstrovina, roman „Thyl Ulenspiegel“, ki je postal v zadnjem času narodno sveto Pismo. De Coster je tu zbral raznolike starinske burke o belgijskem Pavlihi v urejeno celoto ter prestavil dejanje v dobo Preporoda in nizozemske vstaje. Tako stoji junak na zgodovinsko zanimivem ozadju. Thyl je sin Klasa (Claes), vrlega oglarja in njegove žene Suzanke (Soetkin). Svojo mladost preživi v hudomušni porednosti (espèglerie, po njegovem imenu) in se poda v Rim na pokoro, toda vrne se bolj trmast ko prej. V njegovi objestnosti pa se skriva vrojena dobrotá, naravni nagon za pravico in resnico; posebja instinktivni čút ljudstva za dobro in zlo... Inkvizicija besni in pošteni Klas konča kot hraber mučenik svoje vere na grmadi, zbog ovadbe podkupljenega vohuna. Korenit preobrat se izvrši pri njegovem porednem sinu. Očetov pepel dene v vrečico, ki si jo priveže na prsi, hodi z udanim tovarišem po Flandriji ter jo budi zdaj skrito, zdaj očito k uporú zoper španski jarem. Udeleži se pomorske vojne ter izdihne vpricho svoje detinske prijateljice Nele, ki mu je bila med tem postala žena. Ko ga hočejo zagrebsti, plane pokoncu, kričé: „Pokopali

bodo Ulenspiegelá, glavo, in Nelo, srce naše matere Flandrije; tudi ona more spati, vendar umreti... nikdar!“ Ob tem simbolu se neha arhaizujoče delo, kjer se druží rabelaisovska satira z nežno idilo; pekleni prizori v krčmah se menjavajo z vrvenjem mestnih in semanjskih množic; nočnim nastopom na samotnih poljanah sledé svečani sprevodi in krvavi umori pri belem dnevu; Rembrandtovski polumrak pretvarja dogodke v mistične in vizionarne. Flamski Pavliha predstavlja ljud, ki se, od pamtiveka ubožen in podložen tujemu gospodstvu, bori z lastno dlanjo in smehom v brazdah svojega siromaštva, sladeč si trdi kruh z dovtipom... Ko se Pavliha rodi, vzide solnce v knjigi in prirodi, tice pojo in nekak praznik jutranjega osvobojenja obdaja usodnega otroka. Naj le pride vihar! Čuval bo solnce v srcu, škrjanci bodo peli še dalje ob njegovih potih.

A. Debeljak.

Narodne vezenine na Kranjskem. Zbral Albert Sič. V Ljubljani 1918. Natisnila in založila lg. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Prvi del (1.—4. zvezek): Vezenine z Gorenjskega. Fol., K 850.

Napól pozabljenó poglavje iz domačé obrti in narodne umetnosti nam odkriva ta publikacija prof. Siča. Odkar izginja narodna noša, pojenjuje tudi vezna tehnika in vezna umetnost. Zbirka ima

namen, da seznanj sedanj ženski naraščaj z domačo vezno umetnostjo iz minulih dob; posebno učiteljic ročnih del čaka tu hvaležno polje. — Motivi gorenjskim vezeninam so večinoma posneti iz rastlinstva (nagelj), manj iz živalstva; priljubljena verska motiva sta Srce Jezusovo in Marijino, stilizirana v raznih premenah; na prtičih se največkrat ponavlja mono-

gram Jezusov. Drugi del bo obsegal vzorce belokranjskih vezenin, tretji vzorce belih, četrti pa pisanih vezenin iz vse Kranjske. Celotno delo bo dragocen prispevek za naše narodopisne študije, ki naj pokažejo, kaj je v teh vzorcih pristno narodnega in kaj imamo skupnega s svojimi sosedi.

—er.

KULTURNO-POLITIČNI PREGLED.

Jugoslavija Jugoslovanom. Poljudna razprava o jugoslovanskem vprašanju. Maribor, 1918. Tiskala in založila tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 64 str. Cena ?

„Jugoslovansko vprašanje obstoji. To priznavajo tudi naši sovražniki. Toda ono ne obstoji samo, ono je aktualno in se mora rešiti. Tako ali tako.

Mislimo zato, da bo slovenski javnosti ustrezno s to knjižico, ki ji je namen, da na poljuden način pojasni bistvo in pomen jugoslovanskega vprašanja. Seveda vprašanje nikakor ni izčrpno obdelano. To pa tudi ni bil naš namen. Hoteli smo samo na kratek način pojasniti našemu ljudstvu celotni obseg jugoslovanskega vprašanja.“ S temi besedami je neimenovani pisec utemeljil potrebo te knjižice in ob enem razložil način svojega pisanja; pisati hoče na „poljuden način“, tako da boumljiv našemu „ljudstvu“. Knjige, ki bi svoj poljudni namen nosile tako jasno zapisan na svojem čelu, so pri nas redke; zato menda ne bo brez koristi, če si ogledamo, kako je skušal pisec ta svoj namen doseči in kako se mu je posrečil.

Poljudno pisanje ima svoj glavni kriterij v širokem, najširšem krogu občinstva, kateremu je namenjeno: splošna umljivost je za njega prva in glavna zahteva. Iz tega pa izhaja za pisatelja, ki hoče pisati res poljudno, dvoje zahtev: prva je formalna, ki mu pravi, da ne sme rabiti manj umljivih besed, torej takih, ki so umljive samo določenemu,

omejenemu krogu ljudi; druga pa je vsebinska, ki zahteva od pisca, da si mora biti o stvareh, ki jih hoče razložiti in pojasniti drugim, najprej sam pri sebi na jasnem. Če si ogledamo knjižico s tega stališča, vidimo, da je v celoti prav spretno in učinkovito sestavljena, da pa nosi vendar še nekatere, pri nas skoro že tradicionalne hibe, ki se bodo pri novi izdaji pač morale popraviti, kar ne bo stalo mnogo truda. Tukaj mislim v prvi vrsti na prvi del, ki prinaša znanstveno gradivo za podporo jugoslovanski ideji. Ta prvi del je zanimivo zrcalo, ki nam kaže, koliko rezultatov naše znanosti je prešlo v naš svet in postalo tako nekako ob enem tvorna sila in gibalo našega javnega življenja. Rezultat za nas ni ravno ugoden; vidi se, da med našo znanostjo in javnostjo ni pravilnega razmerja in da živita obe neko precej izolirano življenje, kar nam ni ravno na korist. V vprašanju „Kdaj so se naselili Jugoslovani v sedanji domovini“ citira knjižica Plinija, Šafařika, Vodnika in krajevna imena iz rimske dobe, ki bi naj dokazovala, da so Jugoslovani prebivali v svoji sedanji domovini že v predzgodovinski dobi. „Nasprotno je velika večina sedanjih zgodovinarjev mnenja, da so Jugoslovani zasedli zasedli svojo sedanjo domovino šele tekom šestega stoletja [pristaviti bi bilo treba: „po Kristusovem rojstvu“]. V naši razpravi se seveda ne moremo spuščati v razmotrivanja, katera trditev je resnična, zato moramo sprejeti za podlago svojim